

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

© Лунячек В.Е.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про авторів

Лунячек Вадим Едуардович, ORCID: 0000-0002-4412-7068, vel2003@ukr.net доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри креативної педагогіки і інтелектуальної власності; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

У роботі розглядаються проблеми формування креативного мислення студентів закладів вищої освіти як відповіді на виклики сучасного ринку праці. Проведено аналіз робіт провідних світових експертів у сфері освіти, матеріалів всесвітнього економічного форуму за 2018 р. Акцент зроблено на формуванні окремих спеціальних компетентностей студентів у процесі вивчення дисципліни «Креативні технології навчання» на бакалаврському рівні в Українській інженерно-педагогічній академії. Зроблено також висновок щодо необхідності трансформації ментальності викладачів закладів вищої освіти щодо наповнення й організації навчального процесу з урахуванням потреб ринку праці в умовах четвертої технологічної революції. Увага сфокусована на необхідності знайомства студентів з процесом трансферу технологій, як результату комерціалізації процесу створення інновацій, мотивуванні студентів до особистого інноваційного розвитку. Підкреслена необхідність трансформації ментальних моделей підготовки фахівців на засадах системного підходу тощо.

Ключові слова: компетентність, креативні технології навчання, професійна освіта, ринок праці, спеціальна компетентність, системний підхід, структура компетентності.

Лунячек В.Э. «Формирование креативного мышления студентов в процессе профессионального обучения»

В работе рассматриваются проблемы формирования креативного мышления студентов учреждений высшего образования как ответ на вызовы современного рынка труда. Проведен анализ работ ведущих мировых экспертов в сфере образования, материалов всемирного экономического форума за 2018г. Акцент сделан на формировании отдельных специальных компетенций студентов в процессе изучения дисциплины «Креативные технологии обучения» на бакалаврском уровне в Украинской инженерно-педагогической академии. Сделано также заключение о необходимости трансформации ментальности преподавателей высших учебных заведений по наполнению и организации учебного процесса с учетом потребностей рынка труда в условиях четвертой технологической революции. Внимание сфокусировано на необходимости знакомства студентов с процессом трансфера технологий, как результата коммерциализации процесса создания инноваций, мотивировке студентов к личному инновационному развитию. Подчеркнута необходимость трансформации ментальных моделей подготовки специалистов на основе системного подхода и тому подобное.

Ключевые слова: компетентность, креативные технологии обучения, профессиональное образование, рынок труда, специальная компетентность, системный подход, структура компетентности.

V.Lunyachek "Development of creative mindset in students in the course of vocational education"

The paper considers the problems of forming the creative thinking of students of higher education institutions as solutions to the challenges of the modern labour market. The analysis of the works of leading world experts in the field of education and materials of the World Economic Forum for 2018 has been carried out. The emphasis is on the formation of separate special competencies of students in the process of studying the discipline "Creative Technologies of Education" at the Bachelor level in the Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy. The conclusion has been made on the necessity of the transformation of the mentality of teachers of higher education institutions regarding the filling and organization of the educational process taking into account the needs of the labour market in the conditions of the fourth technological revolution. Attention is focused on the need for students to familiarize themselves

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

with the technology transfer process, as a result of the commercialization of the process of creating innovations, motivating students to personal innovation development. The necessity of transformation of mental models of training specialists on the basis of a system approach is emphasized.

Key words: competence, creative learning technologies, professional teaching, labour market, special competence, system approach, competence structure.

Актуальність дослідження і постановка проблеми Четверта промислова революція спричинила суттєві трансформації ринку праці. У матеріалах Всесвітнього економічного форуму в 2018 р. відмічалось, що її взаємодія з іншими соціально-економічними та демографічними факторами створює зміни бізнес-моделей у всіх галузях, веде до появи нових категорій робочих місць, які частково або повністю виштовхнуть інші. Набір навичок, що необхідні як для старих, так і для нових професій, змінюється в більшості галузей і змінює те, як люди працюють [16].

У цих умовах, безперечно, трансформуються вимоги до результатів вищої професійної освіти та її цілі. Зважаючи на те, що майбутнє вимагає від нас підготовки креативних особистостей із гнучким мисленням, здатних до інноваційних змін, на порядок денний виходить питання формування в них відповідних компетентностей у процесі навчання. Вища професійна освіта повинна акцентувати зусилля на вихованні покоління інноваторів для вітчизняної економіки, як основної умови її зростання і поліпшення якості життя населення.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання креативності в навчанні активно обговорюються науковою спільнотою не одне десятиліття. Це фундаментальні роботи Ф. Баррона, Д.Гарднера, Х.Грубера, С.Девіса П.Торранса, Д. Харрінгтона, та інших дослідників. Водночас класичні погляди в цій царині трансформуються в умовах цивілізаційного розвитку суспільства з урахуванням низки ментальних і технологічних змін. Реалії сьогодення потребують доопрацювання класичних поглядів у відповідності до потреб підготовки фахівців для сучасного ринку праці, розробки технологічно забезпеченого інструментарію професійної підготовки тощо.

В.Андрієвська визначає креативність як творчий дух, творчий потенціал індивіда, його творчі здібності, що виявляються не тільки в оригінальних продуктах діяльності, а й у мисленні, почуттях і спілкуванні з іншими людьми. Креативного індивіда зазвичай відрізняє інтерес і підвищена чутливість до всього складного, незвичного, відкритість до нового досвіду, уміння вбачати проблеми в

тому, що іншим здається тривіальним і зрозумілим, самостійність поглядів та оцінок, невіддільність стереотипам, відкритість до різних ідей (зокрема взаємовиключних), а також здатність дивуватись і захоплюватись [5, с.432].

Проблеми формування креативного мислення студентів у процесі навчання в закладах вищої освіти (ЗВО) є актуальними сьогодні для більшості розвинених країн світу. Зокрема Т.Вагнер прямо наголошує, що в разі, коли США хочуть залишитися конкурентоспроможними в сучасному світі, то одним зі шляхів вирішення цієї задачі є виховання більшої кількості підприємців та інноваторів. Він підкреслює, що «потрібно розвивати креативні та підприємницькі здібності всіх наших студентів» [1, с.19].

К. Робінсон використовує термін «академічна інфляція», підкреслюючи, що в 1970-х і 1980-х диплом слугував перепусткою на ринок праці. Сьогоднішні випускники не мають жодних гарантій, не сподіваються довго працювати в тій самій компанії, ба навіть не припускають, що та компанія існуватиме тривалий час. Він пише, що освіта виконує три ключові ролі:

1. Економічну: забезпечити навички, потрібні для того, щоб заробляти на життя і бути економічно продуктивним.
2. Особисту: розвинути особисті таланти і здібності.
3. Культурну: краще зрозуміти світ довкола нас [12, с.55–67].

За К. Робінсоном, творчість – це процес формування оригінальних ідей, що мають цінність. Він пише, що бути творчим означає задіювати свою уяву. До певної міри, творчість – це уява на практиці [12, с.126–132]. К. Робінсон підкреслює, що між творчістю й технологією існує синергія. Нові технології відкривають свіжі можливості для творчості, а творче використання технологій веде до технологічної еволюції. Автор пише, що на практиці культура інновацій залежить від підтримки трьох взаємопов'язаних процесів:

1. Уява: здатність подумки викликати образи подій та ідей, яких ми не сприймаємо в цей момент органами чуттів.
2. Творчість: формування оригінальних ідей, що мають цінність.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

3. Новаторство: утілення оригінальних ідей на практиці [12, с.174–185].

Відомий фінський фахівець П.Салберг вказує, що можливість держав залежить від інновацій – як ніколи досі. Наслідки нещодавньої світової економічної кризи показують, як глибока зневіра непрацевлаштованої молоді може спричинити крах урядів. Він підкреслює, що багатьом із цих молодих людей бракує належної освіти й підготовки, щоб якимось собі зарадити [14, с.27].

Наведені ще точки зору провідних фахівців із питань розвитку освіти свідчать про потребу в системних змінах у процесі підготовки в ЗВО, які повинні бути пов'язані не тільки із запровадженням компетентнісної парадигми в організацію навчального процесу, створенням систем внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості освіти тощо. Саме цим аспектам присвячена сьогодні, переважно, наукова дискусія щодо процесів підготовки фахівців у вищій школі. Увагу потрібно звернути на розвиток індивідуального творчого потенціалу кожного студента.

Розглядаючи сучасні вітчизняні джерела за зазначеною тематикою, слід зауважити, що вони є досить обмеженими. Переважна кількість захищених в Україні **дисертацій** із питань креативності представлена окремими напрямами психології. Це роботи Н.Булки, О.Вельдбрехт, О.Власової, Є.Гергеля, О.Грек, Н.Макаренко, Ю.Манилюк, І.Розіної, Т.Розової, тощо. Педагогічні дослідження в цьому напрямі є одиничними. Це роботи І.Гриненко щодо педагогічних умов розвитку креативності майбутніх учителів гуманітарного профілю в процесі фахової підготовки, О.Дунаєвої щодо формування педагогічної креативності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки, О.Шевнюк щодо теорії і практики культурологічної освіти майбутніх учителів у вищій школі та ін. [3–4; 15]. Серед робіт на зазначену тематику слід виділити роботу Н.Вовк, яка розглядає методичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців-технологів у процесі вивчення креативних технологій навчання і наголошує на їх ролі в підготовці студентів за спеціальністю «Професійна освіта (технологія виробів легкої промисловості)» [2].

Слід також наголосити, що в науковій літературі з питань застосування креативних технологій у навчанні існує певна термінологічна плутанина, пов'язана з різним трактуванням цього поняття різними авторами.

Доволі часто відбувається підміна поняття «креативні технології навчання» на поняття «інтерактивні технології навчання», що не може бути повним аналогом. Іноді межа між креативними і класичними технологіями навчання має місце тільки в уяві авторів наукових статей.

Постановка завдання. Метою цієї роботи є обґрунтування позиції щодо необхідності посилення уваги з боку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти до розвитку креативного потенціалу студентів (на прикладі вивчення курсу «Креативні технології навчання»), що дозволить їм відповідати перспективним вимогам ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Підготовка фахівців за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» передбачає формування в них педагогічної компетентності в межах компетентнісної моделі випускника бакалаврської програми. Ми розглядаємо педагогічну компетентність бакалавра як інтегральне утворення, складовою якого є низка спеціальних компетентностей, що формуються в процесі навчання. Однією з таких компетентностей є спроможність застосовувати креативні технології навчання у своїй майбутній професійній діяльності.

Ми наголошували вище, що креативність випускників ЗВО безпосередньо впливає сьогодні на їх успішність на ринку праці й, відповідно, якість життя. Завдання дисципліни «Креативні технології навчання» полягає саме в тому, щоб допомогти студентам стати генераторами ідей за напрямом свого професійного розвитку. Методичні основи цього процесу знайшли своє відображення в роботах О.Коваленко, В.Ковальської, М.Лазарева, Н.Рубан, В.Рубашки, В.Тіманюк, Н.Фесенко, Ю.Черненко та ін.

У попередніх роботах ми робили акцент на формуванні окремих компетентностей випускників магістерських і бакалаврських програм у межах відповідної компетентнісної моделі [6–7]. Це стало підґрунтям для проведення подальших досліджень щодо формування компетентностей у студентів на цих рівнях навчання.

Одним із дієвих інструментів формування креативності у студентів стало запровадження в навчальний процес Української інженерно-педагогічної академії такої навчальної дисципліни, як «Креативні технології навчання». Електронна підтримка цього курсу розташована на сайті дистанційної

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

освіти УПА (do.uipa.edu.ua) з використанням дистанційної оболонки Moodle. Згідно з чинними навчальними планами бакалаврської підготовки, курс «Креативні технології навчання» розрахований на 3 кредити (90 годин). Лекційні заняття складають 16 годин, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 60 годин.

У процесі вивчення дисципліни «Креативні технології навчання» у випускників бакалаврських програм повинні бути сформовані такі спеціальні компетентності, як здатність:

- проектувати навчальний процес або його елементи;
- конструювати окремі дидактичні одиниці;
- моделювати освітній процес у навчальному закладі або в певному навчальному колективі;
- приймати нестандартні рішення при вирішенні теоретичних і практичних завдань;
- вирішувати компетентнісні задачі інноваційного характеру;
- транслювати нестандартні рішення інноваційного характеру шляхом трансферу технологій;
- інтегрувати різномірні компоненти науково-теоретичного знання у відповідності до наукової картини світу;
- розробляти і застосовувати механізми, що забезпечують конструктивний зв'язок теорії з практикою, моральними цінностями в

умовах інноваційної економіки, що побудована на знаннях;

- спонукати до індивідуальної і колективної творчої діяльності;
- спонукати навчальний і педагогічний колектив до творчої діяльності;
- запроваджувати креативні технології навчання в процесі педагогічної діяльності.

У процесі їх формулювання ми брали до уваги звіт про майбутнє робочих місць, оприлюднений серед матеріалів Всесвітнього економічного форуму за 2018 р., де зазначалося, що впровадження нових технологій сприяє зростанню бізнесу, створенню нових робочих місць і розширенню існуючих робочих місць за умови, що воно може в повній мірі використовувати таланти мотивованої і гнучкої робочої сили, у якій є навички, орієнтовані на майбутнє. Автори цього звіту пишуть, що знання нових технологій – це тільки одна частина рівняння навичок 2022 року, однак такі «людські» навички, як креативність, оригінальність та ініціативність, критичне мислення, переконаність також збережуть і підвищать цінність, так саме як і увага до деталей, стійкість, гнучкість і комплексне вирішення проблем. Емоційний інтелект, лідерство і соціальний вплив, а також орієнтація на послуги теж свідчать про значне збільшення попиту в порівнянні з їхньою сьогодишньою значущістю (табл.1) [16].

Таблиця 1

Порівняння попиту на навички з 2018 по 2022 р. десятка кращих
(за матеріалами Всесвітнього економічного Форуму)

Сьогодні, 2018 р.	Тренд, 2022 р.	Зниження, 2022 р.
Аналітичне мислення і інновації	Аналітичне мислення і інновації	Спритність рук, витривалість і точність
Комплексне вирішення проблем	Активне навчання і стратегії навчання	Пам'ять, словесні, слухові і просторові здатності
Критичне мислення й аналіз	Креативність, оригінальність й ініціативність	Управління фінансами, матеріальними ресурсами
Активне навчання й стратегії навчання	Технологія дизайну й програмування	Технології встановлення і обслуговування
Креативність, оригінальність й ініціативність	Критичне мислення й аналіз	Читання, письмо, математика і активне слухання
Увага до деталей, надійність	Комплексне вирішення проблем	Управління персоналом
Емоційний інтелект	Лідерство й соціальний вплив	Контроль якості і безпеки
Міркування, вирішення проблем і ідей	Емоційний інтелект	Координація і управління часом
Лідерство й соціальний вплив	Міркування, вирішення проблем та ідей	Зорові, слухові й мовні здатності
Координація й управління часом	Системний аналіз і оцінка	Використання технологій, моніторинг і контроль

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Необхідно також взяти до уваги сім навичок, що потрібні студентам для побудови успішної кар'єри, за Т.Вагнером:

- 1) критичне мислення та вирішення проблем;
- 2) спільна робота в соціальних мережах та слідування за впливом;
- 3) гнучкість і адаптивність;
- 4) ініціативність та підприємливість;
- 5) отримання та аналіз інформації;
- 6) ефективне усне і письмове спілкування;
- 7) цікавість та увага.

Зокрема автор робить висновок, що найважливішими рисами успішного інноватора є:

- цікавість, що є звичкою ставити правильні запитання задля отримання повнішого розуміння;
- колаборація, яка починається з уміння слухати та вчитися у того, хто має досвід та володіє іншими навичками;
- асоціативне або інтегративне мислення;
- схильність до активних дій та експериментування.

Водночас Т.Вагнер наголошує, що найважливішим є те, що цей набір навичок та ментальних звичок можна прищепити, йому можна навчити [1, с.24–27].

Велике значення під час викладання навчального курсу «Креативні технології навчання» має мотивування студентів на засвоєння навчального матеріалу як старту для їх подальшого творчого професійного розвитку. Доцільно це робити на конкретних прикладах, які показують, що комерційного успіху можна досягти ще в молодому віці, на основі реалізації творчого підходу до справи. Наприклад, навести інформацію, що перший штрих-код винайшов у 1948 році Норман Джозеф Вудленд, американський аспірант-машинобудівник, що стало прообразом технології, без якої не можна уявити сучасний світ [13, с.155].

Слід також підкреслити на основі проведеного нами аналізу, що студенти, які

навчаються за бакалаврськими програмами, мають досить низький рівень методологічної підготовки. Курс з основ філософії, який вони вивчають на другому курсі, не залишає в їхній свідомості інформації про рівні методології, про окремі загальнонаукові і конкретнонаукові підходи. Це в повній мірі стосується і системного підходу як базової методології сучасної науки. Ми наголошуємо на тому, що формування креативного мислення студентів є неможливим без формування в них системного бачення об'єкта їхньої професійної уваги. Наведемо точку зору Дж.О'Коннора та ін., які пишуть, що звичне причинне мислення не спрацьовує, коли нам необхідно мати справу з системами, тому що воно розглядає дію простих причинно-наслідкових зв'язків, які локалізовані в просторі і часі, а не комбінацій факторів, які взаємовпливають один на одного [11, с.23]. Процес навчання сьогодні відбувається на основі певних ментальних моделей, які без трансформації не можуть сформувати творчу особистість. Трансформуватись повинні саме ті чинники, що сприятимуть формуванню моделей навчання, направлених на розвиток. Навколишній світ є складним утворенням і процес навчання протягом життя серед великої кількості складних систем потребує надзвичайних зусиль і відповідного змістовного наповнення й організації навчального процесу.

Розвиток креативної складової в процесі навчання відбувається в значній мірі за рахунок виконання спеціальних практичних завдань. Зокрема студентам пропонується, перш за все, провести декомпозицію певної педагогічної системи професійного навчання, що вимагає від них знань основ системного підходу, розуміння сутності професії, яку вони опановують, просторового бачення проблеми тощо. Після ознайомлення з основами компетентнісного підходу й сутністю творчого процесу їм пропонується розробити зміст окремих складових певної компетентності як частину компетентнісної моделі фахівця за певним професійним напрямом (табл.2).

Приклад схематичного розгляду спеціальної компетенції «Запроваджувати креативні технології навчання в процесі педагогічної діяльності»

Структура компетентності	Зміст
Знання	– Знання теоретичних основ технологічного підходу в освіті. – Знання основ креативної педагогіки.
Уміння	– Здатність підібрати доцільну педагогічну технологію. – Здатність до трансферу певної педагогічної технології.
Комунікація	– Спроможність вільно спілкуватись із суб'єктами та об'єктами навчального процесу для стимулювання їх до креативної взаємодії.
Автономність і відповідальність	– Ініціювання проектів направлених на розвиток креативного потенціалу суб'єктів і об'єктів навчання; – Лідерство та автономність у процесі прийняття не стандартних рішень

Наголосимо, що в попередніх роботах ми звертали увагу на можливість розгляду окремих компетентностей як факторів у процесі побудови факторно-критеріальної моделі оцінювання ефективності засвоєння певної навчальної дисципліни. Не є винятком і дисципліна «Креативні технології навчання». Для кожного фактору розробляється низка критеріїв і показників, що дозволяє виміряти ступінь сформованості кожної компетентності і, відповідно, з'ясувати ефективність засвоєння навчальної дисципліни в цілому [8–10].

Важливим аспектом практичної підготовки є розробка студентами проектів за запропонованим професійним напрямом та створення методики оцінювання його результатів. К. Робінсон наголошує, що сприяння творчому розвитку – складний процес, що має на меті віднайти баланс між опануванням навичок і стимулюванням уяви для пошуку нових ідей. Він підкреслює, що творчість – це не лише створення ідей, а й їх оцінювання. Критичне оцінювання відіграє важливу роль, якщо проведене в правильний час і в правильній формі. У невдалий момент воно може вбити новонароджену ідею [12, с.134–140]. Основою запропонованих студентам завдань можуть бути реальні грантові проекти, у підготовці яких беруть участь викладачі кафедри, грантові проекти для студентів і молодих науковців. Ця робота є певним фільтром, що дозволяє підібрати студентів-виконавців, які будуть залучені до виконання науково-дослідної тематики кафедри.

Слід підкреслити, що навчальна діяльність у процесі вивчення дисципліни «Креативні технології навчання» повинна мати переважно груповий характер, виходячи з положення, що особисту творчість практично завжди стимулюють праця, ідеї та здобутки інших людей [12, с.168]. Цьому сприяють

також практичні роботи, направлені на складання різного роду анотованих списків джерел з їх коментарем у процесі міжособистісного спілкування. Це сприяє не тільки розширенню світогляду студентів, а й формуванню навичок роботи з друкованими й Інтернет-джерелами як основою для виникнення нових ідей, які є основою для створення стартапів тощо.

Наступним кроком є залучення студентів до письмового викладення своїх думок у вигляді есе. Проведена нами в цьому напрямі робота показала, що в абсолютній більшості студентів існують проблеми з логічним викладенням і аргументацією своєї письмової думки. Це особливо відчувається під час формулювання ними актуальності проектів, що вони розробляють.

Важливим аспектом процесу навчання є знайомство з процедурою трансферу технологій, яка для студентів є новою. Зокрема в процесі засвоєння навчального матеріалу вони розробляють процедуру комерційного або некомерційного трансферу певної технології. Викладачем робиться акцент на тому, як інноваційна розробка може стати джерелом комерційної вигоди.

Фактично весь процес навчання є процедурою вирішення певних компетентнісних задач, зорієнтованих на розкриття можливостей кожного студента. Ми виходили з положення про те, що найкраще поставити людей у конкретні ситуації й дати їм завдання, які розкриють їхні здібності, про існування яких вони й самі не здогадуються [12, с.191]. Слід також послатися на точку зору Т.Вагнера, який пише, що найважливіше – це дозволити студентам ставити запитання і давати їм час і простір на знаходження відповіді. Таким чином, вони утримують у своїй голові більше матеріалу [1, с.124].

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Важливим аспектом у процесі формування креативності майбутнього фахівця є вплив особистості викладача на особистість студента в процесі їх міжособистісного спілкування. Існуюча практика, на жаль, базується на тому, що при розподілі навчального навантаження виробничий і життєвий досвід викладача практично не береться до уваги. Водночас викладання навчальної дисципліни «Креативні технології навчання» не може бути ефективним без постійного звернення до практики, наведення креативних варіантів вирішення виробничих завдань, які мали позитивний результат.

Значну увагу слід приділяти підготовці до викладання дисципліни «Креативні технології навчання». Це може бути зроблено за рахунок проведення пілотних анкет із використанням стандартних Google-інструментів. Відповіді на поставлені питання студенти можуть надати завчасно, використовуючи особисті гаджети. У процесі ж навчання необхідно широко використовувати можливості хмарних технологій для взаємоперегляду і рецензування студентами розробленого ними навчального контенту.

Слід наголосити, що підготовка матеріалів до курсу «Креативні технології навчання» суттєво стимулює викладача до свого особистісного зростання, бо потребує посилення його особистих зусиль щодо формування креативних компетентнісних задач.

Виходячи з викладеного вище, зробимо такі **висновки**:

Список використаних джерел

1. Вагнер Т. Створення інноваторів: як виховати молодь, яка змінить світ / Т. Вагнер. – Київ : K.FUND, 2015. – 222с.

2. Вовк Н. Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців-технологів у процесі вивчення креативних технологій навчання [Електронний ресурс] / Н. Вовк. – Дата звернення 15.09.2018р. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COLM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Profos_2016_11_9.pdf.

3. Гриненко І. В. Педагогічні умови розвитку креативності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі фахової підготовки : автореф. дис. к. пед. н. за спеціальністю 13.00.04 / І. В. Гриненко; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2008. – 20 с.

1. Реалією сьогодення є необхідність формування нових цілей університетської освіти, пов'язаних із розвитком креативності кожного студента, підштовхуванням його до персонального інноваційного розвитку, що потребує додаткових наукових пошуків за цим напрямом.

2. Поліпшення потребує селективна робота з викладачами ЗВО, цільове підвищення їхньої кваліфікації щодо комплексного розуміння ними шляхів формування креативної складової професійних компетентностей випускників для їх подальшої соціалізації і пошуку свого місця на ринку праці.

3. Потребує перегляду діяльнісна складова практичної підготовки студентів від традиційної до креативної. Зокрема більше уваги необхідно приділяти новим формам засвоєння знань через використання можливостей Інтернет-технологій (безкоштовні on-line курси, вікіпедія, хмарні технології тощо), використання компетентнісних завдань, що мають творчий характер тощо.

4. Студенти ЗВО повинні брати участь у розробці конкретних інноваційних проектів, що є суттєвим стимулом для їхньої подальшої мотивації на особистий інноваційний розвиток.

Перспективи подальших досліджень. Перспективними напрямками подальших досліджень у цьому напрямі є розробка цільових індивідуальних технологій розвитку креативного потенціалу студентів ЗВО в процесі професійної підготовки.

4. Дунаєва О. М. Формування педагогічної креативності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. к. пед. н. за спеціальністю 13.00.04/ О. М. Дунаєва ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2008. – 20 с.

5. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

6. Компетентнісна модель випускника магістратури – фахівця в сфері інтелектуальної власності / В. Е. Лунячек [та ін.] // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. – Харків : УПА, 2017. – Вип. 54-55. – С. 34-46.

7. Лунячек В. Е. Компетентнісна модель майбутнього вчителя географії як інструмент професійної підготовки в класичному університеті / В. Е. Лунячек, К. Б. Борисенко // Нова педагогічна думка. – 2018. – № 3 (95). – С. 99-110.

8. Лунячек В. Е. Формування педагогічної компетентності у випускників магістратури за

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

спеціальністю 073 «Менеджмент» спеціалізація «Управління інтелектуальною власністю» / В. Е. Лунячек // Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи: Матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 11-12 жовтня 2018 р.). – Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. – С. 100-102.

9. Лунячек В. Е. Формування управлінських компетентностей у фахівців у сфері інтелектуальної власності в процесі магістерської підготовки / В. Е. Лунячек // Наука, технології, інновації: світові тенденції та регіональний аспект: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 28-29 вересня 2018 р.). – Одеса : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2018. – С. 30-31.

10. Лунячек В. Е. Формування спеціальних компетентностей у магістрів під час вивчення дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень» / В.Е.Лунячек // Актуальні питання педагогіки та психології: шляхи теоретичного і практичного вирішення проблем: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17-18 березня 2018 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти». – Одеса : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2018. – С. 45-47.

11. О'Коннор Дж. Искусство системного мышления: Необходимые знания о системах и творческом подходе к решению проблем / Дж. О'Коннор, И. Макдермот; Пер. с англ. – Киев : Ника-Центр; Москва : Альпина Паблишер, 2017. – 256 с.

12. Робінсон К. Освіта проти таланту. Сила творчості / К. Робінсон; Пер. з англ. Г. Лелів. – Львів : Літопис, 2017. – 256 с.

13. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / К. Робінсон, Л. Ароніка; Пер. з англ. Г. Лелів. – Львів : Літопис, 2016. – 258 с.

14. Салберг П. Фінські уроки 2.0: Чого може навчитися світ з освітніх змін у Фінляндії / П. Салберг; пер. з англ. А. Р. Шиян; наук. ред. Р. Б. Шиян. – Харків : Ранок, 2017. – 240 с.

15. Шевнюк О. Л. Теорія і практики культурологічної освіти майбутніх учителів у вищій школі : автореф. дис. д. пед. н. за спеціальністю 13.00.04 / О. Л. Шевнюк ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2004. – 44 с.

16. The Future of Jobs Report 2018. World Economic Forum [Electronic resource]. – viewed 30 September 2018, Access mode : <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>

References.

1. Vahner, T 2015, *Stvorennia innovatoriv: yak vykhovaty molod, yaka zminyt svit*, [Creation of innovators: how to raise young people who will change the world] K.FUND, Kyiv.

2. Vovk, N 2016, *Metodychni aspekty profesiinoy pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv-tekhnologiv u protsesi vyvchennia kreatyvnykh tekhnologii navchannia*, [Methodical aspects of the

professional training of future technologists in the process of studying creative learning technologies] viewed 15 September 2018 <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.64.exe?C21CO M=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Profos_2016_11_9.pdf>.

3. Hrynenko, IV 2008, 'Pedahohichni umovy rozvytku kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv humanitarnoho profilu u protsesi fakhovoi pidhotovky'[Pedagogical conditions of development of creativity of future teachers of the humanitarian profile in the process of professional training], *Kand.ped.n. abstract, Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni Volodymyra Hnatiuka, Ternopil.*

4. Dunaieva, OM 2008, 'Formuvannia pedahohichnoi kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv u protsesi profesiinoy pidhotovky', *Kand.ped.n. abstract, Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho, Vinnytsia.*

5. Kremen, VH (ed.) 2008, *Entsyklopediia osvity*, [Encyclopedia of Education] Yurinkom Inter, Kyiv.

6. Luniachek, VE et al. 2017, 'Kompetentnisna model vypusnyka mahistratury – fakhivtsia v sferi intelektualnoi vlasnosti, [Competent model of graduate magistracy - specialist in the field of intellectual property] *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*', *Ukrainska inzhenerno-pedahohichna akademiia, Kharkiv, iss. 54-55, pp. 34-46.*

7. Luniachek, VE & Borysenko, KB 2018, 'Kompetentnisna model maibutnoho vchytelia heohrafii yak instrument profesiinoy pidhotovky v klasychnomu universyteti'[Competent model of the future teacher of geography as a tool for vocational training in the classical university], *Nova pedahohichna dumka, no. 3 (95), pp. 99-110.*

8. Luniachek, VE 2018, 'Formuvannia pedahohichnoi kompetentnosti u vypusnykiv mahistratury za spetsialnistiu 073 Menedzhment spetsializatsiia Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu' [Formation of pedagogical competence at graduates of the magistracy on the specialty 073 "Management" specialization "Intellectual Property Management"], *Modernizatsiia osvithnoho seredovishcha: problemy ta perspektyvy, Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr Vizavi, Uman, pp. 100-102.*

9. Luniachek, VE 2018, 'Formuvannia upravlinskykh kompetentnostei u fakhivtsiv u sferi intelektualnoi vlasnosti v protsesi mahisterskoi pidhotovky' [Formation of managerial competences from specialists in the field of intellectual property in the process of master's training], *Nauka, tekhnologii, innovatsii: svitovi tendentsii ta rehionalnyi aspekt, Hromadska orhanizatsiia Instytut innovatsiinoi osvity, Odessa, pp. 30-31.*

10. Luniachek, VE 2018, 'Formuvannia spetsialnykh kompetentnostei u mahistriv pid chas vyvchennia dystsypliny Metodolohiia i orhanizatsiia naukovykh doslidzhen' [Formation of special competences for masters during the study of the discipline "Methodology and organization of scientific research"], *Aktualni pytannia pedahohiky ta*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

psykholohii: shliakhy teoretychnoho i praktychnoho vyrishennia problem, Hromadska orhanizatsiia Instytut innovatsiinoi osvity, Odesa, pp. 45-47.

11. O’Konnor, Dzh & Makdermot, I 2017, *Iskusstvo sistemnogo myshlenija: Neobhodimye znanija o sistemah i tvorcheskom podhode k resheniju problem* [The Art of System Thinking: Necessary Knowledge about Systems and Creative Approach to Solving Problems] Nika-Centr, Kiev, Alpina Pablisher, Moskva.

12. Robinson, K 2017, *Osvita proty talantu. Sylta tvorchosti*, [Education versus talent. The power of creativity] Litopys, Lviv.

13. Robinson, K 2016, *Shkola maibutnoho. Revoliutsiia u vashii shkoli, shcho nazavzhdy zminyt osvitu*, [School of future. A revolution in your school

that will permanently change your education] Litopys, Lviv.

14. Salberh, P 2017, *Finski uroky 2.0: Choho mozhe navchytysia svit z osvity zmin u Finliandii*, [Finnish lessons 2.0: What can the world learn from the educational changes in Finland] Ranok, Kharkiv.

15. Shevniuk, OL 2004, ‘Teoriia i praktyky kulturolohichnoi osvity maibutnikh uchyteliv u vyshchii shkoli’ [Theory and Practice of Cultural Education of Future Teachers in Higher School], Doct.ped.n. abstract, Natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.

16. The Future of Jobs Report 2018. World Economic Forum 2018, viewed 30 September 2018, <<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>>.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2018р.